

Łukasz Zymiera

**Co zrobić, aby Polska
stała się gospodarczym
tygrysem Europy?**

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

II rok, studia magisterskie

Kierunek: Finanse i Rachunkowość

Specjalność: Inwestycje kapitałowe i strategie finansowe przedsiębiorstw

Wstęp

W literaturze często wykorzystuje się metafory zwierzęce do określania zmian poziomu PKB krajów. Wyróżnia się kraje rozwijające się w tempie tygrysa – dynamiczne z szybkim przyspieszeniem, lecz po energicznym biegu następuje gwałtowna zadyszka. Drugą grupę krajów stanowią kraje byki - o jednostajnym, spokojnym tempie wzrostu. Trzecia grupa nazywana jest żółwiami, charakteryzująca się bliskim zeru wzoście PKB¹. Celem pracy jest przedstawienie rozwiązań dających możliwość, aby Polska stała się gospodarczym tygrysem Europy.

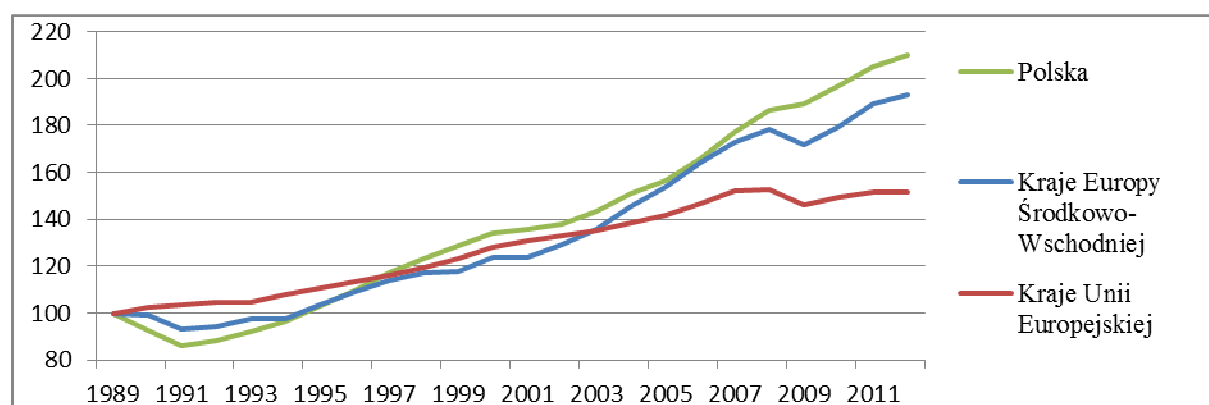
Opracowanie składa się z trzech części. W pierwszej części przedstawiono sytuację Polski na przestrzeni lat 1989 - 2012 oraz sklasyfikowano Polskę do jednej z trzech grup wymienionych wyżej. Została podjęta próba zdefiniowania pojęcia „tygrys gospodarczy” oraz scharakteryzowano cechy poszczególnych krajów zaliczanych do tej grupy. Porównano „tygrysy gospodarcze” z Polską. W drugiej części zawarto rozwiązania, dające możliwość Polsce wejścia na ścieżkę szybkiego rozwoju. Na końcu zaproponowano działania jakie należy podjąć, aby uniknąć załamania gospodarczych jakie wystąpiły w przypadku azjatyckich i europejskich tygrysów.

Polska na przestrzeni lat 1989 – 2012

Po upadku realnego socjalizmu gospodarki krajów Europy Środkowo-Wschodniej przechodziły transformację od centralnie planowanych do wolnorynkowych. Polska należała do krajów, które przeszły radykalne reformy. Poprzez wprowadzenie pakietu liberalnych reform gospodarczych zwanych jako plan Balcerowicza z 1989 roku była jednym z najszybciej rozwijających się krajów Europy. W pierwszy dwóch latach skutkiem odważnych reform był wzrost bezrobocia i liczne bankructwa firm. W tym czasie spadek PKB wyniósł 13 procent. Ale już w roku 1992 uzyskano dodatnie tempo wzrostu PKB a w 1995 Polsce jako pierwszemu krajowi przechodzącemu transformację ustrojową udało się przekroczyć poziom rozwoju gospodarczego z 1989. Polska od tego czasu weszła na ścieżkę szybkiego wzrostu gospodarczego kraju, o czym świadczą dane ukazane na wykresie 1 dotyczące skumulowanego wzrostu PKB w latach 1989 - 2012 na tle krajów Europy Środkowo-Wschodniej i krajów Unii Europejskiej. Przyjęto rok 1989 za bazowy = 100.

¹ M. Świetlicki, *Byk czy tygrys?*, Obserwator finansowy, marzec 2012

Wykres 1 Skumulowany wzrost PKB w latach 1989-2012 (1989 = 100)



Źródło: Obliczenia własne na podstawie World Economic Outlook 2012, MFW

W latach 1995 - 2012 europejskie tygrysy, Irlandia i Łotwa, uzyskały średnioroczny wzrost PKB na poziomie odpowiednio 4,3 i 4,1 procent a także udało się tym krajom osiągnąć dwa razy dwucyfrowy wzrost PKB. Jednakże w czasach kryzysu zostały dotknięte wielkim załamaniem gospodarczym ze spadkiem PKB kolejno 5,5 i 17,7 procent. Natomiast w tym czasie w Polsce średnioroczny wzrost PKB wyniósł 4,4 procent a najwyższy wzrost zanotowano w 1997 roku na poziomie 7,1 procent. W ostatnich 10 latach Polska wyróżnia się konsekwentnym wzrostem PKB zaliczając się do gospodarczych byków, a podczas kryzysu finansowego z lat 2008-2009 stała się „tygrysem gospodarczym czasów kryzysu”, notując wzrost na poziomie 1,8 procent, podczas gdy w całej Unii Europejskiej zanotowano ponad czteroprocentowy spadek.

Definicja terminu „tygrys gospodarczy”

Terminem tygrysy gospodarcze określa się kraje o bardzo szybkim wzroście gospodarczym. Na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci określano tym terminem wiele państw w różnych regionach świata. Najczęściej przypisuje się tą potoczną nazwę grupie państw w Azji Południowo-Wschodniej, które na przełomie lat 80. i 90. uzyskiwały najwyższe na świecie tempo wzrostu gospodarczego². Mianem azjatyckich tygrysów określano pierwotnie cztery kraje – Koreę Południową, Tajwan, Singapur i Hongkong, odnotowujące wzrost PKB rzędu od kilku do nawet kilkunastu procent rocznie w latach 1960 - 1995³. Następnie tym terminem objęto także Chiny, Tajlandie, Malezje, Indonezję, Wietnam, Filipiny i Makau⁴.

² Nowa Encyklopedia Powszechna PWN, Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 2004

³ E.M. Kim, *The Four Asian Tigers: Economic Development and the Global Political Economy*, Elsevier, 1988

⁴ Praca zbiorowa, K.Bąkowska, M.Wieteska-Rostek, H.Kęпка, J.Gniadek, *Kraje Azji: Korea Południowa, Malezja, Wietnam : rynki zagraniczne dla polskiego biznesu*, Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktury, Warszawa, 2011

Jeśli chodzi o pozostałe obszary świata to w Europie wyróżniano mianem tygrysów trzy bałtyckie kraje – Łotwa, Litwa Estonia a także już wspomnianą Irlandię.

Określeniem tygrys gospodarczy podkreśla się wyjątkowość danego rynku w regionie. Po okresie prosperity, w którym gospodarka przyciąga wielu inwestorów przekładając się na wzrost bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz prestiżu na arenie międzynarodowej, następuje z czasem przegrzanie koniunktury. Skutkuje to gwałtownym załamaniem gospodarczym, będącym wynikiem niedostosowania się do trendów gospodarki światowej i niewystarczającymi przemianami strukturalnymi.

Polska – przyszły, gospodarczy tygrys Europy

Zasadnym na początku jest zadać pytanie czy Polska powinna wzorować się na azjatyckich gospodarkach - zupełnie odrębnej kulturowo Korei Południowej, zakorzenionej w konfucjańsko-buddyjskiej filozofii czy autorytarnym Singapurze z koncepcją budowy narodu na rzecz państwa. W Korei Południowej udało się stworzyć globalne korporacje konkurujące z największymi światowymi firmami, przy systemie korporacyjnym wspieranym przez państwo, a także dzięki tradycji opierającej się na ciągłym samodoskonaleniu się i otwartości na świat. Natomiast w Polsce polityczne sterowanie firmami nigdy się nie sprawdzało i było raczej nastawione na ochronę interesów poszczególnych grup zawodowych a nie na międzynarodową ekspansję. Różnice między kulturami są bardzo znaczne⁵. Koreańskie przywiązanie do nauki Polacy mogą podziwiać, skłonności do oszczędzania – zazdrościć, nad wspieraniem krajowych championów – dyskutować⁶. Nie wszystkie kroki podjęte w krajach wschodnioazjatyckich byłyby możliwe do zastosowania, a część byłaby nieakceptowana przez Unię Europejską. Nie podlega jednak wątpliwości, że Polska powinna inspirować się sukcesem sprawnej administracji państwowej, wysokim poziomem inwestycji i dużej wydajności pracy krajów azjatyckich.

W Europie obserwowaliśmy już przykład kraju który dzięki gruntownej reformie finansów publicznych, redukcji podatków, usprawnieniu administracji, a także zwiększeniu zakresu wolności gospodarczej cieszył się rekordowym tempem wzrostu gospodarczego. Tym krajem jest Irlandia. Dzięki znacznej poprawie klimatu inwestycyjnego przyspieszyła rozwój krajowych firm i przyciągnęła inwestorów zagranicznych uzyskując średnioroczny wzrost

⁵ J. Kulig, *Otwieranie gospodarek krajów Azji Wschodniej: wnioski dla Polski*, IRiSS, 1995

⁶ I. Morawski, *Obserwator finansowy*, 2013

PKB na poziomie aż 5,9 procent w latach 1990-2007. Również Polska dzięki odważnym reformom, które powinny zostać wprowadzone, może stać się europejskim tygrysem.

Dyscyplina fiskalna i reformy strukturalne

Koniecznym jest przywrócenie dyscypliny fiskalnej. Konsolidacja finansów publicznych może zostać osiągnięta dzięki zmniejszeniu wydatków rządowych (szybsze zrównanie wieku emerytalnego kobiet, ograniczenie przywilejów wybranych grup zawodowych, poprawa wydajności administracji publicznej), a także zwiększeniu dochodów budżetowych (poszerzenie bazy podatkowej, obniżka podatków, większe wpływy z prywatyzacji). Niższe wydatki publiczne umożliwią zmniejszenie podatków, a liberalizacja i deregulacja gospodarki wraz z pełną prywatyzacją powiększą dochody dzięki czemu znacznie zmniejszy się deficyt.

Podnoszenie i zrównanie wieku emerytalnego

W Polsce obrano słuszny kierunek w kwestii wieku emerytalnego, ale tempo zrównania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn jest stanowczo za wolne. Podnoszenie wieku emerytalnego będzie przebiegać stopniowo – począwszy od 2013 roku, podnoszony będzie co 4 miesiące o 1 miesiąc, czyli 3 miesiące na rok. Poziom 67 lat dla mężczyzn zostanie osiągnięty w 2020 roku, a dla kobiet w 2040 roku. Jednak na tle innych państw europejskich są to zmiany zbyt wolne – na Łotwie czy Bułgarii, ta zmiana następowała z prędkością 6 miesięcy na rok, czyli dwukrotnie szybciej. Najwięcej moglibyśmy nauczyć się od Słowacji gdzie wiek emerytalny kobiet bezdzietnych podnoszono w tempie 9 miesięcy na rok. Demografii nie da się oszukać – żyjemy dłużej i dlatego dłużej musimy pracować⁷.

Dotychczasowa reforma emerytur pomostowych jest krokiem w dobrą stronę, ale niewystarczającym. Należy poczynić działania w celu utrzymania dłuższej aktywności zawodowej i poprawienia wskaźnika zatrudnienia osób starszych. Z jednej strony państwo zmniejszyłoby wydatki budżetowe a z drugiej praca generowałaby wzrost gospodarczy. Warto spojrzeć w kierunku Łotwy, gdzie dzięki odważnemu wdrożeniu reform rynku pracy i systemu emerytalnego zwiększyła się aktywność zawodowa Łotyszy i podniesiony został efektywny wiek emerytalny. Reformy na Łotwie doprowadziły do zwiększenia aktywności zawodowej mężczyzn w wieku okołomerytalnym z 52,8 proc. do 69,1 proc. w latach 2001-2008. Ponadto doświadczenia Łotwy przeczą popularnej opinii, że zwiększanie aktywności

⁷ M. Guzikowski, *Dlaczego musimy podwyższać ustawowy wiek emerytalny*, FOR, marzec 2012

zawodowej osób starszych powiększa problem bezrobocia wśród młodych. Badania empiryczne wskazały, stanowiska pracy młodych i starych są względem siebie komplementarne a nie substytucyjne⁸.

Ograniczenie przywilejów wybranych grup zawodowych

„Polska to kraj młodzieńców korzystających ze świadczeń społecznych” to wypowiedź ekspertów Banku Światowego z 1998 roku, ale jakże aktualna po dzisiejszy dzień. Według danych ZUS w 2010 statystyczny Polak przechodził na emeryturę w wieku 59,6 lat w tym dla kobiet 59 lat, a dla mężczyzn 60,2 lat⁹. Dzięki wcześniejszym emeryturom i licznym przywilejom Polacy przez długi czas byli najmłodszymi emerytami na Starym Kontynencie. Według ostatnich danych Eurostatu udało nam się spaść na drugą lokatę ale do średniej unijnej na poziomie 61,4 lat jeszcze nam sporo brakuje¹⁰.

Wczesna dezaktywizacja zawodowa jest poważnym problemem polskiego rynku pracy z kilku powodów. Zarówno zmniejszają się możliwości wytwórcze gospodarki a także skutkuje to wzrostem obciążeń z tytułu zabezpieczenia. Ponadto obciążeniem dla budżetu państwa będzie dodatkowo rosnący odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Przyczyną tego stanu rzeczy są liczne przywileje¹¹.

Według wyliczeń Rady Gospodarczej przy premierze na emerytury i renty dla mundurowych z budżetu państwa przeznaczono 12,7 mld zł w 2010 roku (podobna kwota została przekazana do KRUS). Szacuje się, że w latach 1990-2010 podatnicy dopłacili do świadczeń mundurowych 200 mld zł. Przywileje pozostałych grup zawodowych także stanowią duże obciążenie budżetu państwa. GUS dokonał obliczeń że w 2010 roku była to kwota 8,1 mld zł. Ponadto dwie trzecie górników odchodzi z pracy przed 50. rokiem życia. Obecne przywileje emerytalne kosztują nas ponad 20 mld zł rocznie. Należy objąć uprzywilejowane grupy zawodowe powszechnym systemem emerytalnym.

Poprawa wydajności administracji publicznej

Według danych GUS w latach 2008-2012 zatrudnienie w administracji publicznej wzrosło o 8,84%, czyli ilość etatów zwiększyła się o 16,6 tysięcy. Ponadto wzrost płac w

⁸ M. Guzikowski, *Łotewska droga, czyli jak podwyższyć efektywny wiek emerytalny*, FOR, lipiec 2012

⁹ ZUS, *System emerytalny - problemy na przyszłość*, Warszawa, 2011

¹⁰ Komisja Europejska, *The 2009 Ageing Report - Economic and budgetary projections for the EU-27 Member State*, luty 2009

¹¹ Departament Analiz Ekonomicznych i Prognoz Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, *Dezaktywizacja osób w wieku okołoemerytalnym*, Warszawa, 2008

administracji rządowej przewyższa dynamikę wzrostu płac w sektorze prywatnym. W wyniku rozrostu biurokracji rosną jej koszty utrzymania i w analizowanym okresie kwota ta wyniosła 10,6 mld zł¹² (czyli ponad dwa razy więcej niż przeznaczano się rocznie na badania i rozwój). W tym miejscu należy szukać oszczędności poprzez likwidację nieefektywnych i dublujących się agencji czy urzędów oraz redukcję poziomu zatrudnienia w administracji rządowej, ograniczając przy tym tempo wzrostu płac. Ponadto warto się zastanowić czy w Polsce zasadnym jest istnienie 18 ministerstw i czy nie można niektórych połączyć (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych z Ministerstwem Obrony Narodowej czy Ministerstwo Edukacji Narodowej z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego).

Wzrost efektywności administracji państwowej jako jednego z czynników wzrostu gospodarczego i poprawy życia społecznego może nastąpić dzięki głębokiej informatyzacji urzędów oraz wprowadzeniu elektronicznego obiegu informacji między państwem a obywatelem. Rozwój e-administracji jest konieczny i świadczy o tym zarówno popyt na te usługi jak i światowe trendy. Z roku na rok rośnie liczba podatników przesyłających roczne deklaracje przez Internet. Według danych resortu finansów w 2011 roku wpłynęło do urzędów skarbowych za pośrednictwem Internetu ponad 2 miliony zeznań podatkowych co w porównaniu z rokiem 2010 dało wzrost o ponad 100 procent. Polska uczyniła słuszny krok w dobrym kierunku ale jest on dalece niewystarczający co wynika z opublikowanego raportu ONZ z 2011 roku na temat informatyzacji procesów zarządzania państwami. Polska zajęła 47 miejsce za Słowenią, Litwą, Chorwacją, Węgrami i Kazachstanem (w 2008 roku Polska była sklasyfikowana na 33 miejscu). Informatyzacja polskiej administracji wymaga szybkiej racjonalizacji zarówno poprzez kontrolę wydatków, jak i samych celów informatyzacji.

Poszerzenie bazy podatkowej

O ile wzrost podatków jest szkodliwy dla gospodarki powodując zmniejszenie inwestycji prywatnych o tyle poszerzenie bazy podatkowej jest dla gospodarki korzystne, ponieważ przyczynia się do bardziej racjonalnej alokacji kapitału. Należy zidentyfikować obszary w których możliwe są oszczędności.

Według raportu *Doing Business 2012* przygotowanym przez Bank Światowy w kategorii łatwości płacenia podatków Polska została sklasyfikowana na 128 miejscu na 183 badane kraje¹³. Rozliczanie podatków w Polsce jest skomplikowane i czasochłonne.

¹² Fundacja Republikańska, *Zatrudnienie w administracji rządowej - dynamika i koszty*, Wrzesień 2012

¹³ Bank Światowy, *Doing Business 2012: Doing Business in a More Transparent World*, październik, 2011

Rozwiązaniem mogłoby być ujednoczenie stawek podatku VAT na niższym poziomie (z 23 procent obecnie do 19 procent). Znacznie uprościłoby to system podatkowy oraz przyczyniłoby się do ograniczenia szarej strefy.

Dodatkowo rolnicy (przynajmniej ci najbogatsi) powinni być włączeni do powszechnego systemu podatków i składek na ubezpieczenia społeczne. Poprzez dotacje miejsc pracy w rolnictwie ogranicza się bardziej produktywna miejsca pracy. Wspieranie nisko dochodowego rolnictwa, hamuje rozwój całej gospodarki.

Obniżka podatków

Doświadczenia Irlandii pokazują, że zmniejszenia stawek podatku CIT wpływają pozytywnie na uzyskiwane dochody budżetowe. Niższa stawka podatku przyczyniła się do zaprzestania unikania płacenia podatku. Ponadto umożliwiła zwiększenie inwestycji, a w efekcie doprowadziła do powstawania nowych miejsc pracy. W Polsce doświadczyliśmy już, że wraz ze spadkiem podatków mogą wzrosnąć wpływy budżetowe. W 2004 roku radykalnie spadła stawka podatku CIT z 27 do 19 procent. Do budżetu wpłynęło 17,8 mld zł, czyli blisko 3 mld zł więcej niż w 2003 r. Z jednej strony obniżka zbiegła się w czasie z dobrą koniunkturą w gospodarce, ale z drugiej sytuacja w gospodarce raczej wzmocniła efekty zmniejszenia daniny. Została pobudzona działalność firm i zmniejszono szarą strefę. Dzięki obniżce Polska stała się bardziej konkurencyjna.

Poziom stawki CIT decyduje o klimacie inwestycyjnym kraju. Jak bardzo, świadczy o tym przykład portugalskiej firmy Jeronimo Martins (właściciel polskiej Biedronki), której główni udziałowcy zdecydowali się na przeniesienie centrali do Holandii w wyniku podniesienie przez Portugalię podatku dla najbogatszych przedsiębiorstw z 25 do 28 procent w 2012 roku¹⁴.

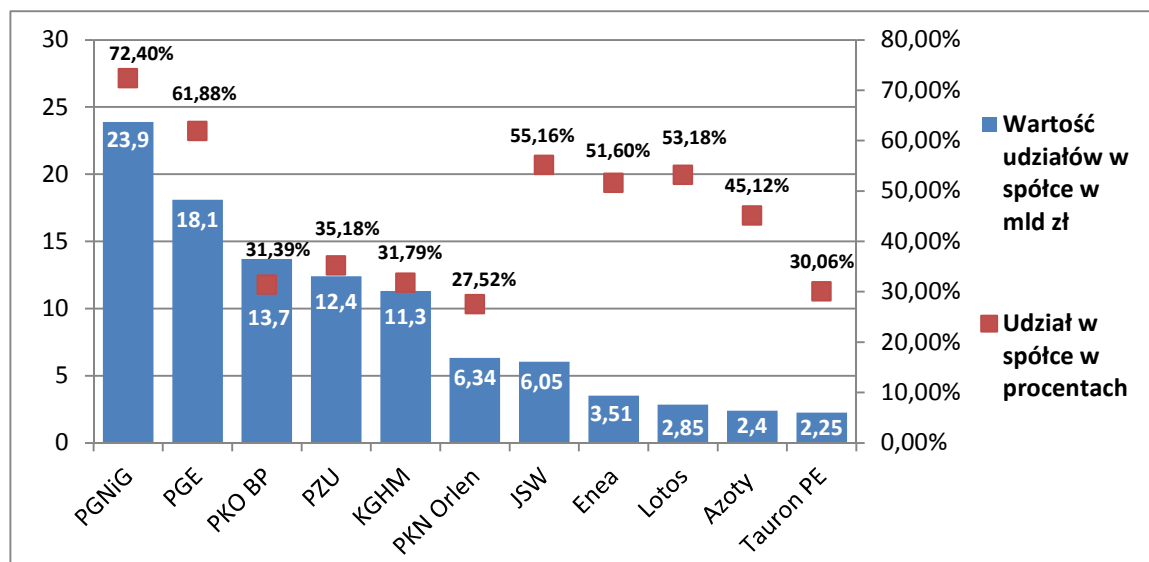
Prywatyzacja

Szansą dla Polski jest znaczne przyspieszenie prywatyzacji. Prywatne firmy są lepiej zarządzane niż publiczne, a przychody ze sprzedaży państwowych umożliwiłyby ograniczenie wzrostu długu publicznego. Odważne kroki prywatyzacyjne wpłynęłyby pozytywnie na postrzeganie Polski na arenie międzynarodowej. Sprzedaż przedsiębiorstw państwowych przyciąga inwestorów zagranicznych a także stanowi zobowiązanie do przestrzegania zasad gospodarki rynkowej, zwiększając przy tym zaufanie inwestorów.

¹⁴ www.portalspozywczy.pl, styczeń 2012

W ostatnich 10 latach tempo prywatyzacji gwałtownie wyhamowało (plan na lata 2006-2007, mimo dobrej koniunktury giełdowej, opiewał tylko na kwotę 8,5 mld zł, zrealizowany na ponad 2,5 mld zł). Spadek tempa prywatyzacji nie miał ekonomicznego uzasadnienia. Przyjrzyjmy się największym spółkom w posiadaniu Skarbu Państwa.

Wykres 2 Wartość udziałów i udział Skarbu Państwa w spółkach notowanych na GPW.



Źródło: opracowanie własnych na podstawie www.stooq.pl, stan na 26.02.2013

Wartość udziałów Skarbu Państwa w największych spółkach warszawskiej giełdy na dzień 26.02.2013 wynosiła 102,8 miliarda złotych. Lista koncernów, w których Skarb Państwa posiada kilkudziesięcioprocentowe udziały, obejmuje połowę spółek z WIG20, indeksu największych przedsiębiorstw (PGNiG, PGE, PKO BP, PZU, KGHM, PKN Orlen, JSW, Lotos, Tauron PE). Gdyby Skarb Państwa zdecydował o zredukowaniu udziału w spółce do 20 procent we wszystkich spółkach przedstawionych na wykresie 2, to uzyskałby przychody 55,7 miliarda złotych. Jest to kwota, która gdyby była przeznaczona w całości na redukcję długu publicznego, obniżyłaby jego relację do PKB o około 4 procent.

Wolność gospodarcza

Niewątpliwie wolność gospodarcza przyczynia się do przyspieszenia tempa wzrostu gospodarczego. Sprawia, że ludzie i przedsiębiorstwa dążą do ciągłego zwiększania wydajności i produktywności ludzkiej pracy i maszyn. Zarówno podnosi się efektywność alokacji kapitału, a także następuje redukcja poziomu marnotrawstwa zasobów. Postuluje się, aby było mniej państwa w państwie.

Istnieje wiele raportów i wskaźników mierzących wolność gospodarczą: Economic Freedom of the World Index sporządzany przez Instytut Frasera oraz Index of Economic Freedom i Transition indicators przygotowywane odpowiednio przez Heritage Foundation i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju¹⁵. Informacją dla Polski płynącą z tych raportów jest niedostateczny poziom wolności gospodarczej. Warto spojrzeć w kierunku państw mających najwięcej wolności gospodarczej, Irlandii czy Korei Południowej. Dostrzegalna jest wyraźna zależność, że im więcej wolności gospodarczej tym społeczeństwo jest zamożniejsze.

Należy zmniejszyć koszty, liczbę procedur oraz czas założenia firmy. Uproszczenie kwestii podatkowych oraz prawnych korzystnie wpłynie na rozwój przedsiębiorczości. Powinna nastąpić deregulacja zawodów dzięki której zwiększyłaby się konkurencyjność. Szkodliwą tendencją są naciski ze strony związków zawodowych na rząd w sprawie podnoszenia płacy minimalnej. Rekomenduje się, aby zaprzestać jej cyklicznym powyzkom.

Poprawa klimatu inwestycyjnego

Oprócz zwiększenia wolności gospodarczej i obniżenia stawki podatku CIT zaleca się wprowadzenie ulg podatkowych dla przedsiębiorców w celu przyciągnięcia bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Należy zwiększyć nakłady na badania i rozwój, które w Polsce są jednymi z najniższych w Europie (według danych Eurostatu w 2011 roku nakłady wyniosły 0,77 procent PKB, mniej więcej tyle ile przeznaczają Rumunia czy Bułgaria, średnia dla krajów Unii Europejskiej wynosi ponad 2 procent). Poprawie powinna ulec także sieć powiązań między przedsiębiorstwami a uczelniami.

Przyjęcie euro

Wejście Polski do strefy euro niesie za sobą wiele korzyści: większa integracja handlowa i finansowa, konwergencja poziomu życia obywateli a niższe koszty transakcyjne, brak ryzyka kursowego i obniżenie stóp procentowych będą sprzyjać wzrostowi gospodarczemu. Jednak przed wejściem do strefy euro trzeba zaprojektować otoczenie instytucjonalne oraz wdrożyć szereg kluczowych reform strukturalnych. Grunt przed przyjęciem wspólnej waluty musi być odpowiednio przygotowany. Utrata niezależnej polityki pieniężnej i kursowej musi zostać zrekompensowana przez rozwój automatycznych mechanizmów stabilizowania gospodarki¹⁶.

¹⁵ P. Opala, A. Rzońca, *Ile wolności gospodarczej?*, Zeszyty FOR, listopad 2008

¹⁶ OECD, *XI Raport nt. stanu polskiej gospodarki*, 2010

Załamanie finansowe gospodarczych tygrysów

Do niedawna Irlandia nazywana była europejskim tygrysem, ale w wyniku kryzysu gospodarczego z 2008 roku znalazła się na skraju bankructwa. Z jednej strony Irlandia może pochwalić się przeprowadzoną w latach osiemdziesiątych gruntowną reformą finansów publicznych ale z drugiej nadmierna ekspansja kredytowa była przyczyną nieracjonalnego wzrostu cen nieruchomości. Wraz z wybuchem kryzysu zauważono, że podaż mieszkań, w stosunku do popytu, jest nadmierna, a banki zaczęły zaostrzać akcję kredytową. Spadły ceny mieszkań. Wrosła przy tym liczba osób niespłacających kredyty w konsekwencji banki znalazły się na skraju bankructwa i musiały zostać ratowane przez rząd¹⁷.

Wśród przyczyn kryzysu azjatyckich tygrysów z drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych wskazuje się: wzrost zadłużenia zagranicznego, słabość systemów finansowych, upolitycznienie gospodarek ale za najbardziej znamienne wskazuje się wzrost podaży pieniądza. Czy zawinił rynek i zostały podjęte błędne decyzje przez przedsiębiorców i konsumentów? Nie. To instytucje państwowe drukowały pieniądze. Ponadto lokalne banki pozostawały pod ścisłą kontrolą organizacji politycznych więc zagraniczni inwestorzy chętnie pożyczali bankom pieniądze ponieważ ryzyko ogłoszenia bankructwa przez państwo było minimalne. Przez to transakcje inwestycyjne były stymulowane przez nieoficjalne gwarancje rządowe. Przykład kryzysu azjatyckich tygrysów wskazuje, jak ingerencje państwa mogą być szkodliwe i doprowadzać do błędnej alokacji kapitału¹⁸.

Podsumowanie

Szybki rozwój gospodarczy w Polsce będzie możliwy tylko dzięki odważnym reformom na wzór reform z 1989 roku. Potrzebny jest nowy, silny impuls reformatorski. Poprzez konsolidację finansów publicznych, zwiększenie wolności gospodarczej oraz poprawienie klimatu inwestycyjnego Polska ma szansę stać się europejskim tygrysem Europy. Należy jednak pamiętać, że wraz z szybkim tempem wzrostu gospodarczego wzrasta ryzyko wystąpienia efektu przegrzania gospodarki i załamania finansowego. Polska, wprowadzając liczne reformy strukturalne, powinna unikać występowania niekorzystnych zjawisk. Ponadto analiza kryzysów europejskich i azjatyckich tygrysów umożliwia identyfikację przyczyn załamań gospodarczych oraz wyciągnięcie wniosków z doświadczeń tych krajów.

¹⁷ FOR, *Irlandia była niedawno europejskim tygrysem, dziś mówi się o jej bankructwie – co się stało?*, grudzień 2010

¹⁸ P. Leszek, *Perturbacje gospodarcze azjatyckich tygrysów w świetle austriackiej teorii cyklu koniunkturalnego*, Fundacja Instytutu Ludwiga von Misesa, 2010

Bibliografia

- Bank Światowy, *Doing Business 2012: Doing Business in a More Transparent World*, październik, 2011
- Departament Analiz Ekonomicznych i Prognoz Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, *Dezaktywizacja osób w wieku okołoemerytalnym*, Warszawa, 2008
- FOR, *Irlandia była niedawno europejskim tygrysem, dziś mówi się o jej bankructwie – co się stało?*, grudzień 2010
- Fundacja Republikańska, *Zatrudnienie w administracji rządowej - dynamika i koszty*, Wrzesień 2012
- Guzikowski M., *Dlaczego musimy podwyższać ustawowy wiek emerytalny*, FOR, marzec 2012
- Guzikowski M., *Łotewska droga, czyli jak podwyższyć efektywny wiek emerytalny*, FOR, lipiec 2012
- Kim E.M., *The Four Asian Tigers: Economic Development and the Global Political Economy*, Elsevier, 1988
- Komisja Europejska, *The 2009 Ageing Report - Economic and budgetary projections for the EU-27 Member State*, luty 2009
- Kulig J., *Otwieranie gospodarek krajów Azji Wschodniej: wnioski dla Polski*, IRiSS, 1995
- Leszek P., *Perturbacje gospodarcze azjatyckich tygrysów w świetle austriackiej teorii cyklu koniunkturalnego*, Fundacja Instytutu Ludwiga von Misesa, 2010
- Nowa Encyklopedia Powszechna PWN, Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 2004
- OECD, *XI Raport nt. stanu polskiej gospodarki*, 2010
- Opala P., Rzońca A., *Ile wolności gospodarczej?*, Zeszyty FOR, listopad 2008
- Praca zbiorowa, Bąkowska K., Wieteska-Rostek M., Kępka H., Gniadek J., *Kraje Azji: Korea Południowa, Malezja, Wietnam : rynki zagraniczne dla polskiego biznes*, Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur, Warszawa, 2011
- Świetlicki M., *Byk czy tygrys?*, Obserwator finansowy, marzec 2012
- ZUS, *System emerytalny - problemy na przyszłość*, Warszawa, 2011
- www.portalspozywczy.pl, styczeń 2012